

ESTACIONALITAT DE LA INCAPACITAT TEMPORAL PER CONTINGÈNCIA COMUNA (IT CC)

GESTIÓ DE
L'ABSENTISME

ESTACIONALITAT DE LA INCAPACITAT TEMPORAL PER CONTINGÈNCIA COMUNA (IT CC)

JUAN CARLOS LÓPEZ LÓPEZ. jllopezl@mc-mutual.com

MÓNICA BALLESTEROS POLO. mballesteros@mc-mutual.com

MAITE SAMPERE VALERO. msampere@mc-mutual.com

MC MUTUAL

LES EMPRESES QUE MESUREN EL SEU ABSENTISME, CONCRETAMENT EL QUE TÉ L'ORIGEN EN LES MALALTIES I ELS ACCIDENTS NO PROFESSIONALS, OBSERVEN QUE LA INCIDÈNCIA¹ PATEIX GRANS VARIACIONS D'UN MES A UN ALTRE. QUAN L'EMPRESA ÉS PROU GRAN, TAMBÉ ES POT OBSERVAR QUE LA DISTRIBUCIÓ DE LES BAIXES SEGUEIX UNA PAUTA QUE ES REPETEIX ANY RERE ANY. AIXÒ ÉS A CAUSA DEL FET QUE LA INCAPACITAT TEMPORAL PER CONTINGÈNCIA COMUNA ÉS UN FENOMEN CARACTERITZAT PER UNA FORTA ESTACIONALITAT.

L'ESTACIONALITAT DE LA INCAPACITAT TEMPORAL PER CONTINGÈNCIA COMUNA

A partir de les dades recollides durant el període 2005-2009 en el conjunt d'empreses de la cartera d'MC MUTUAL, s'ha construït la figura 1. S'hi representa la incidència mitjana de cada mes durant el període assenyalat.

La corba que es dibuixa correspon al patró estacional característic de la IT CC, que presenta, com a aspectes més destacables, una alta incidència durant els primers mesos de l'any, que disminueix fins a les vacances de Setmana Santa. Després es produeix un petit repunt i torna a disminuir fins a assolir un mínim l'agost, coincidint amb el període de vacances típic de la major part de la població. Finalment, la incidència es torna a elevar a partir de setembre i pateix una última davallada al desembre, coincidint amb les vacances de Nadal.

Encara que no abunden els estudis sobre aquest aspecte de la IT CC, és possible trobar referències a aquest mateix patró en diverses fonts oficials. A Espanya, per exemple, les dades de la Generalitat de Catalunya (1) mostren aquesta mateixa

distribució. A França (2), on el marc legal de la IT CC és molt similar al nostre, també hi apareix el mateix patró estacional, igual que en països més allunyats, com el Canadà (3).

L'explicació a aquesta distribució no està gaire estudiada, però s'assumeix que els elevats valors de principis d'any estan ocasionats per la major freqüència d'aparició d'episodis relacionats amb processos gripals i respiratoris durant els mesos d'hivern. No disposem de diagnòstics precisos per als processos de curta durada, per la qual cosa no és possible contrastar directament aquesta hipòtesi, però la superposició de la corba de la incidència mensual durant el període 2006-2009, atenent només els processos d'una durada inferior a 15 dies, amb la distribució mensual de casos de grip (4) durant el mateix període, mostra una elevada coincidència (figura 2).

S'hi observa que els pics de la incidència es corresponen amb els mesos en què cada any es declara un nombre més alt de casos de grip. Així mateix, la variabilitat anual de les epidèmies de grip, tant en la seva morbiditat com en la seva localització temporal, podrien explicar la variació més gran que s'observa en la incidència

1. La incidència es defineix com el nombre de baixes dividit pel nombre de treballadors en un període de temps determinat. S'expressa normalment en forma de percentatge.

per IT CC durant els mesos de gener, febrer i novembre, amb un interval de confiança de la mitjana (figura 1) sensiblement més gran que el corresponent als mesos d'estiu, que cada any, pràcticament, assoleixen el mateix valor. Es pot consultar una discussió sobre el paper que tenen les malalties respiratòries i els períodes de vacances en l'estacionalitat de la IT CC en la publicació *Nuevas herramientas para gestionar el gasto público por incapacidad temporal*, de Rosa Romay López i Daniel Santín González (5).

ANOMALIES EN L'ESTACIONALITAT DE LA IT CC

A vegades es poden trobar distribucions mensuals de la incidència per contingència comuna que s'allunyen del patró típic. D'entrada, podem diferenciar dos tipus de desviacions: les unes associades a fenòmens globals de salut, que afecten tota la població, i les altres que podríem considerar particulars, atès que el seu abast es limita a un col·lectiu concret.

Un exemple del primer tipus és l'epidèmia de grip de l'any 2009, que va assolir la seva màxima expressió el mes de novembre d'aquell any. Si es compara la distribució mensual d'aquest any amb la mitjana del període 2005-2008, s'hi aprecia amb claredat l'existència d'una anomalia (figura 3).

La incidència durant els mesos d'octubre i novembre de 2009 és clarament superior a la corresponent a la mitjana del període 2005-2008 i la causa és l'epidèmia de grip A. Una alteració similar es recull en les dades proporcionades per la Generalitat de Catalunya (1) i en diverses publicacions científiques (6).

El segon tipus de desviació és el que no es relaciona amb fenòmens globals de salut, sinó que té l'origen en altres àmbits i el seu efecte es limita a col·lectius concrets. Com a exemple es mostra la comparació entre els resultats de les empreses que pertanyen a la CNAE Serveis d'allotjament i la resta de la cartera d'MC MUTUAL durant el període 2005-2008 (figura 4).

Crida l'atenció el fet que en les empreses de la CNAE Serveis d'allotjament (hotels, hostals i pensions), no hi aparegui la caiguda estival que caracteritza el conjunt de les empreses d'MC MUTUAL.

Probablement és a causa del fet que es tracta de temporada alta en la seva activitat, i per tant aquest factor de vacances que s'ha postulat com un dels elements que determinen el patró estacional habitual no està actuant en el seu cas.

AVALUACIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ MENSUAL DE LA INCIDÈNCIA

A vegades les empreses, preocupades per l'evolució del seu absentisme, comparen els resultats de cada mes amb els de l'anterior. Davant el patró estacional de la incidència per contingència comuna, és evident que aquest mètode no pot proporcionar cap informació d'utilitat. En molts casos, al contrari, es generen alarmes innecessàries, ja que de l'anàlisi de les dades es desprenen increments aparentment injustificats.

Particularment vistós resulta l'increment notori que es produeix en comparar els resultats de gener i febrer amb els de desembre del mes anterior.

Figura 1. Mitjana 2005 - 2009, I.C. 95%

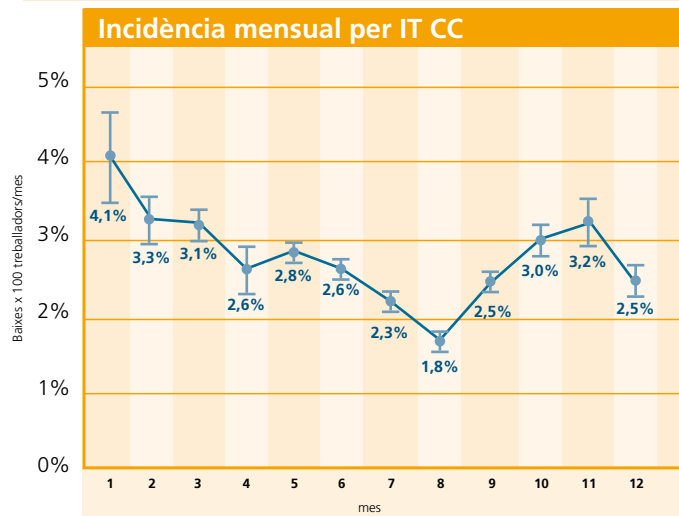

Figura 2. Casos de grip declarats

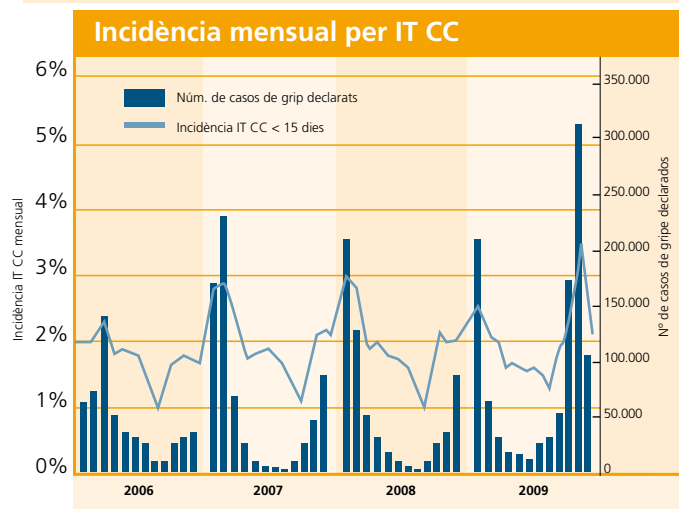

Figura 3. Comparació de la mitjana 2005 - 2008 i l'any 2009

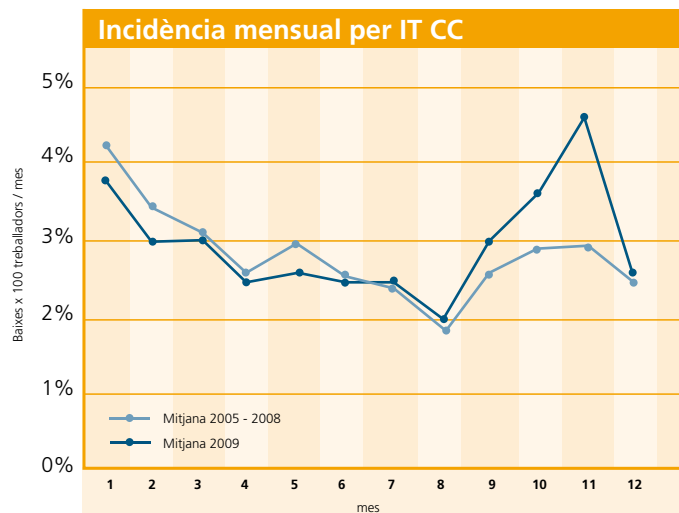
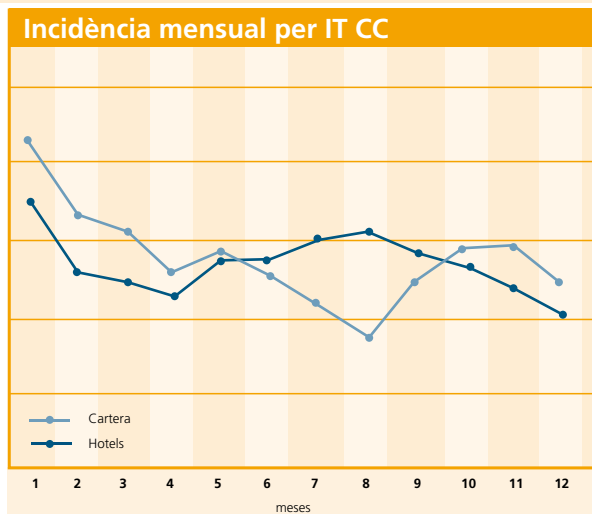

Figura 4. Mensual mitjana 2005 - 2008

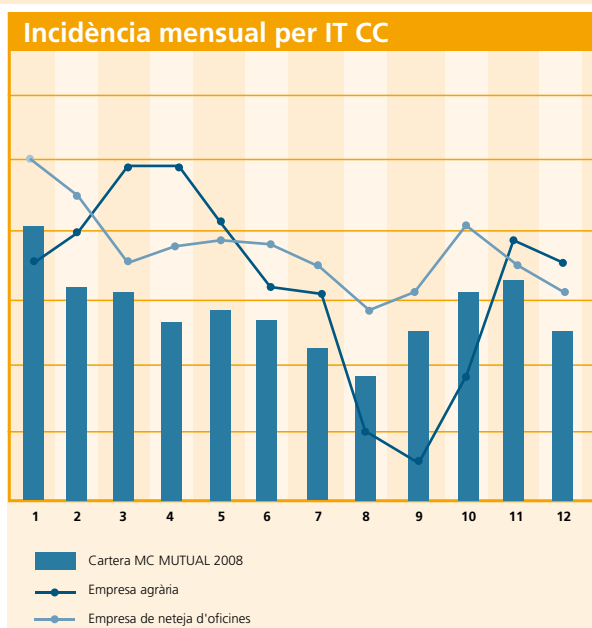
Per interpretar correctament l'evolució de la incidència mensual, és convenient comparar-la amb uns valors de referència, que poden ser interns (les dades històriques de la mateixa empresa) o externs (com els de la cartera d'MC MUTUAL) per al mateix període temporal. Una vegada hem seleccionat la nostra referència, és convenient avaluar dos aspectes:

- Es manté el patró estacional?
- Els valors són els esperats?

El primer punt tracta de valorar si la distribució de pics i valls de la incidència mensual es correspon amb els esperats o si, per contra, hi apareixen patrons anòmals o pics inesperats, que s'allunyen del patró estacional clàssic. Són anomalies que poden estar ocasionades per diversos factors, com un augment de la productivitat en un període determinat o un increment de la contractació temporal.

El segon punt està relacionat amb la incidència anual de l'empresa. El patró estacional pot ser normal, però els valors són més elevats. En aquest cas, no es tractaria pròpiament d'una anomalia de l'estacionalitat, sinó d'un problema d'"excés d'incidència", és a dir, hi ha més baixes de les esperades, però la seva distribució durant l'any és l'habitual.

Figura 5. Mitjana 2008

La figura 5 recull un exemple d'aquestes dues possibilitats. S'han comparat els resultats del conjunt de la cartera d'MC MUTUAL l'any 2008 amb els obtinguts per dues empreses, una que pertany al sector agrícola i una altra que pertany al de neteja d'oficines. S'observa que en aquesta última la distribució mensual de la incidència segueix un patró similar (encara que no exacte) al del conjunt de la cartera, però amb valors superiors en cada mes. Per tant, no es pot parlar d'una anomalia de l'estacionalitat general, sinó d'un excés d'incidència. En canvi, la distribució dels processos en l'empresa agrària difereix de manera important del patró general. El màxim s'assoleix a la primavera, durant els mesos de març i abril, i a més s'observa una profunda escotadura al final de l'estiu i principis de la tardor. Probablement, aquest patró anòmal està ocasionat per la diferent càrrega d'activitat de l'empresa durant l'any, en relació amb l'estacionalitat de la seva activitat.

Com a conclusió, es poden recollir dues idees principals. En primer lloc, les baixes per contingència comuna no es distribueixen homogèniament durant l'any, sinó que hi ha un marcat component estacional, que dibuixa un patró característic, amb un màxim al gener i un mínim a l'agost. En segon lloc, l'anàlisi de l'estacionalitat de la IT CC d'una empresa pot permetre detectar la presència d'anomalies en relació amb aquest patró i proporcionar pistes valuoses sobre els fenòmens que l'ocasionen.

Referències

- (1) Les incapacitats laborals i l'Institut Català d'Avaluacions Mèdiques (ICAM), pàg 22. Disponible a <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/premsa/npilicam.pdf>
- (2) Points de repere, núm. 5, novembre 2006, pàg. 5. Disponible a http://www.ameli.fr/fileadmin/user_upload/documents/Points_de_repere_n_5.pdf
- (3) Trends and seasonality in absenteeism, june 2007 PERSPECTIVES. 15. Statistics Canada Catalogue núm. 75-001-XIE. Pàg 15. Disponible a <http://www.statcan.gc.ca/pub/75-001-x/10607/9974-eng.pdf>
- (4) Malalties de declaració obligatòria. A www.ine.es
- (5) Rosa Romay López i Daniel Santín González. Nuevas herramientas para gestionar el gasto público por incapacidad temporal. Institut d'Estudis Fiscals, 2003. Pàg. 51-77. Disponible a http://www.ief.es/documentos/recursos/publicaciones/libros/Investigaciones/Inves2003_12.pdf
- (6) Constanza Albertí i altres. "Gripe y otras infecciones respiratorias agudas en la población trabajadora. Impacto del brote de gripe A (H1N1)". Archivos de Bronconeumología (volum 46, núm. 12, desembre 2010, pàg. 634-639). Disponible en el web de www.archbronconeumol.org

MÚTUA COL·LABORADORA
AMB LA SEGURETAT SOCIAL

NÚMERO 1

24 hores d'atenció
900 300 144

www.mc-mutual.com